

IXTOAN BIURRI

Norbaitek alaxe esaten zion: IXTOAN BIURRI.

Ia muga-mugako seme zarrenari izen ori erantsi, beraz?

Mutiko txintxoagorik alderdi aietan, beste bat non? Sinistu nai ez zuenak Irun'go txauburu iaunari galdetu besterik ez zuen.

Izan ere lenbizikoz Gure Iauna arrtzerakoan, ikastekoetara, iñor zuzen eta esandako garaian Ixtoan besterik ez zitzaioan agertuko apaiz iaun euskal-maiteari.

—Orain ere goseak etorri al zazkit?

—Ez, ba: txauburu iauna.

—Gosari ona izan al dezute?

—Atzo, amak izoki aundia ekarri zigun. Gañera taloa eta esnea beti bezela. Gaur ez naiz gose.

—Eta, egunero zergatik ez dezute gaur bezelako gosari oparoa izaten?

—Nik ez dakit. Baiñan, etxean esaten digutenez, goseak ibiltzen ere gaztetatik ikasi bearr omen degu. Ume zala, gure Jesus'ek ere beti ez zuela aukerako gosaria izaten.

—Ori nork esan dik?

—Gure auzoko Joxe Joakin Errotazuri'k olako esanak erruz ditu.

—Aizak, aizak! Iñaki.

—Bai! Bai! Nere izena beti aztu egiten zaio.

—Aizak Ixtoan! Muga-zain oriek maite ez autena egi al dek?

—Olaorik ez dit iñori esan. Zertaz maite bearr ninduteke?

—Gizon batek bere kidekoa maite bearr duen aiñean, noski.

—Ezin gera bat etorri. Emendik dabiltzanak Cantalarana'koak'edo omen dira: beren erriko izkera besterik ez dakite. Beste alderdikoak, berriz, Issy-les-Moulineaux'koak. (Izena zuzen esan ote-dedan ere ez dakit). Oriek ere beren izkuntza dute eta beste aldekoak gorroto ote-dituzten ez dakit. Beintzat, elkarri maiteak egiten bein ere ez ditut ikusi.

—Ortarako aukerak bear ittukek.

—Gu, ordea, anai gera. Etxean euskeraz, eta Laburdi'ko lenengo baserrikoak ere euskeraz. Benetako anai.

—Izugarria aiz!

—Esango diot: ikusten nauten bakoitzean betiko galdeak:

—«Emendik Larrun aldera iñor ioan al dek?».

Nik erantzuten: Ez ba! Gaur ez det iñor ikusi. Bestalde Larrun aldera doan ala ez, neri esango al zidan?, norbait ikusita ere...

—Oriei, galdeari dagokion erantzun laburra besterik ez eman. Onela: «Iñortxo ere ez dek ikusi», legorr-legorr: eraskin guztiak ire burua zuritzeko dittukela usteko ditek.

—Baiñan, apaiz iauna! Iru zazpiko zenbait diran ez dakiten ume zirtzil onek zer nere buru-zuritze egin nezake? Ongi, ala ere: mugazain oriek beren buruak aundi egiten dizkigute. Agintari ba'lira bezelaxe ibiltzen zaizkigu.

—Izan ere, erantzukizun aundia ditek. Uste-uste gabeen. baso itzal auetan zearr bizkarrka egoki ez dan zerbait sarrrtuko bailute, guztiok gaizki.

—Delako gezurr-mugak beste nonbaitera aldatu besterik ez luteke. Noizik beinka neroni ere ortxe ibiltzen naiz. Aitak-eta lan asko dutenean.

—Zer sarrtzen dezute?

—Neri lan ttikiak ematen dizkidate.

—Zer lan ttiki? Lan ariñak ala?

—Ain gazte naizenez belarriak erne izango ditudala, eta erbiaren antzera begi bakarra isten dedala lotarakoan, eta adi-adi ibiltzeko. Itzalean norbait ote-degun.

—Ilargirik ez danean, itzalari nondik antz-eman bearr diok?

—Olakoetan oin-urratsak entzun bearr izaten ditut.

—Eta, okerrik gertatu al zaizue?

—Ez, ba! Ni aiekin naizenetan, naibezela ibiltzen omen dira. Ikarakizunik gabe. Aingeru zaindari ona omen det. Arek neri sena geitzen.

—Ire gizonak olakoetan sinisten al ditek? Ez nian uste. Ixtoan! Apaiz egingo al itzake?

—Irungo errian apaiz-bearrean al zerate?

—Gu ez izan betiko, eta sen oneko edonor arrtuko likek gure Gotzai Iaunak: ume argi eta aizekeri gabeak gutxi. Bestalde, asi berritan Andoain'en etxe politta ba-ditek.

—Zotza esaten ziotena antxe ibili zan. Orain Gasteiz'en izaten da. Bañan, biurrikeri asko dakizkit, apaiz ona izan nadin. Naizen bezelakoa ikusiz, sinistunak ez al lirake zabarrtuko?

—Apaiz mokolorik iñork ez dik maite izaten.

—Zer ikasi bearrko nituzke?

—Orrtaz ez adi estutu. Baiñan bi aldetako mugazainak maite bearr dittuk.

—Zertazko ongi-naia agertu bearr nieke?

—Ijituak maitte al dittuk?

—Oriek bai izaten dituztela aurr polittak: neretzat txit imaitagarri.

—Mugazainek ez al ditek umerik?

—Nik ez dakit. Beintzat mendi-bazterr auetara ez dituzte ekartzen.

—Ez al aiz aiek bizi diran estalpera bein ere bertaratu?

—Oriek etxean non dituzte? Irabazten duten pizkarekin txabola ttikiak eraiki besterik ezingo dute.

—Irun'go kalera ainbeste bider ietxi izan aiz, eta ire izterbegiko orien etxea ez dekela ikusi?

—Galdezka ittoko ninduteke. Gutxi-asko ni ere aiek gertakeri deitzen dien lanean buruz bera sarrrurik nabilela uste didate. Eta, aien atarira urbilduko ba'nitz, kuz-kuzean nabilela esango didate. Euskeraz ere ez dakite.

—Aien umeak ikasten ditek, eta mendira datozenean amak alabatxoa aldamenean izaten dik menditarrekin itz-egiteko. Berriz ere esango diat: i mugazainen beldurr aut.

—Ez orixe! Zaindari ona dedan bitartean, nik bibotedun orien beldurrik ez.

—Eta, alakoxe okerrean arrapatuko autenean, zer?

—Oriek ni atxi? Ez, txauburu iauna! Ez. Orien usaia urrutitik nabaitzen det.

* * *

Latiñak eta Iakintza ikasketak bukatu zitueneko, *Ixtoan Biurri* izena ikas-lagunei aztu zitzairen. Ogei urteko gazte egokia genduan. Oso gizartekoa. Abeslari ederra. Iparragirre'renak ia geienak buruz zekizkian. Bertsolari izan ba'zan, plaza-gizona gendukean.

Uda-oporrak eldu zitazkielarik, Irun-Ondarribi-Oiartzun'go ikasleak elkarrru zitazkigun eta beiñolako. Gaiona-goterkikoak izan zirala-ta, iri artara agertutxoa egin bearr zutela erabaki zuten. Muga izeneko atakan beldurr gabe ibili zitezkeen Ixtoan'en laguntza besterik ez zuten. Zilarrez erosi zuten soroz-

keta ederraren babesa gertatu zitzaieela oldez aitortuko zizuten. Arek garbi esan zien:

—Dakizutenez, neroni muga-mugako umea nauzute. Begiak itxita ere, gau ilunean bezela bidetxiurr birurrienean gaur arte beintzat ez nauk galdu izan. Orobat ilargi gabe eta lañorik lodienez ertza belz-beltz degularik.

—Ortarakoa aizela sinisten diagu. Ezik erantzunkizun garra-tza arrtzen dekela Guztiek gotzon zaindari bana diagu. Esku onetan gaudenik ezin ukatu.

Orrela, lenengo egunetan oskorri-oskorrian abitu oi ziran. Txandarmeak ordurako lotaratuak izaten, eta aien kideko txapelokerrak ere atsedena naiago izaten. Bestalde, aldean isilekor ezer ez zeramaten: egunero beste lanik gabe ibiltzen zaizkizunak ere, beldurra geiago izaten. Euskera besterik ezpañetan ez, eta usmo txarrik iñork ez zezaken egin. Baiona'ra oñez ioan bearr zutela... orixe! gazteak izan!! Ziburu'n amaiketa-korik oparoena arrtu zuten. Ain zuzen ere, salda begiduna pil-pil zutenen etxera sarrru ziran... Gauerako Biarritz'era, eta Arrangoitz'en adiskidea zai zuten.Ua loaren ederra, adiskidea berri asko iakin naieko. Ixtoan'ek:

—Lerr-eginda gatzela ba-dakusak. Izketa luzeak beste baterako utzi ditzagun. Bakarrik, bakoitzaren zertzeladak entzun itzak. Ona emen iru oiartzuarr: mutil mardulak, gañera. I, Etxenike, isila urratuz lenbizi asi adi:

—Etxenike abizena nondik ote-degun iakin naiez sarri ibiltzen nauk. Esango didanik ezin aurrkittu. Neroni zortzi senidetan bigarrena. Aita perratzailea. Urte guztian ia egunero lana izaten ziguk. Batez ere burnia gezatzen oso ederrki zekik, eta idiei ipintzen dizkien perrak luzaro irauten. Gero, berriz, berriketalarri asko biltzen aren etxean. Aldamenean sargarrdotegia: bertsolari-naiekoak asten diranean ainbiribil ez diran zorrtzi-koak ere entzun oi dizkiagu. Ala ere, arian-arian batzuk poliki ikasten.

—Ezer ez al zaik gogoratzen?

—Entzundakoan bertan orrian ezarrtzen ez dedalarik, go-goan ezer gutxi gelditzen zaidak. Eta, bildu izan dedan guztia etxean diat...

—Ni, Alkain'dar Martin: etxeko guztiak elkarrekin bilduz aureskua ateratzeko aña gu, eta amona ez genikek azkenekoa izango.

—Ni, Aranburu: antxe ibarr ederraren guenean nere iaiote-txea. Oso toki aliekkoa neuzute. Txistuka asten naizenean, beste egaztiei birigarroa naizela iduritzen, eta guztiak neregana bil-tzen dizkiat.

—Orain, Irun'goak asi gaitezen. Neroni Ixtoan. Loitzun'en, Miarritz'en eta Baiona'n bertan ainbeste aldiz gertatua. Batek baño geiagok uste izaten zidatek, okerra maitetxo ote-dedan. Bañan, ez! Egunero estea bete-bearrak eragiten didana okerra danik ez diat uste. Orrela, lotsagabe-xamarr mintzo ba'naiz, ez zazkidate arrittu. Okerra, okerra dalako maite ba'nu, orain ez niñukek emen izango.

—Ni, Izeta Imanol: nere gurasoak ezkontzaz Irun'era eto-rriak. Iatorriz Iruritarrak eta gure euskera iñon dan eztieta. Esan ere, auzo ontan alaxe esaten zitutek.

—Ni Martikorena Iban: iaiotetxea Ondarrabi'ko muga-ngan. Zortzi bei, lau idi, bi asto eta beorra ere antxe dizkiagu. Beorrari irrintzika neronek irabazten ziot.

—Ni Etxepare Mikel: aita mikelete sarrru zitzaigun eta gaz-terik il: ama sei aurrekin alargun gelditu zitzaiguen. Gosea zer dan ederrki ikasia nauzute.

Ondarribitarrak atzenerako. Baiñan ez zaizkigu asarretuko:

—Ni, Berrotaran Martin. Arrittuko al zazkidate? Antxe, Ar-gentina'n Cordoba Lurreko alderdian izen bereko erria omen ditek.

—Ni, Sagarratzazu Serapin: abizen bereko olerkari iaioa ba-degu. Neronek, ordea, besterenak oiukatzeko gaitasunik ez. Erriko jaietan, Irailean izaten ditugun ospaketak ikusten izan al zerate?

—Ni Oiarrabal darr Nemesi: bi urte nitunean guraso gabe gelditua. Izeba zarrena, berriz anka-motza. Alegia, 1913-garre-neko uztailean *satorra* izeneko tximist-gurdiaren elkarr-muturr-katzean min arrotutakoa.

Orain amarrok erestaldia asmatuko diagu: ain maite arrtu gaituk eta eskerr-ona adirazteko egoki etorriko zaiguk. Len-bizi Borthian auzki, eta berialaxe au:

Txoriñuak kaloian,
Trixterik du kantatzen.
Dialarik an, zer ian zer edan,
Basua desiratzen:
Zeren? Zeren? Libertadia zeñen ederr den!

Orain beste auek: Anton Aizkorri; Goiko Mendian; Baxtixa Bazterretxe; Iztueta'ren Kontxexi; Iruten ari nuzu eta bukatzeko Boga, Boga!! Eta azkarr-azkarr lotara. Biar goizean Baiona'ra. Ikastegunetan eserita oiñak txingurritzeraño antxe agoten gaituk, eta orain anak luzatu apurrtxo bederen.

Bazterretan zer gertatzen dan iakitearren Baiona'n eguneroko izparrigia erosi zuten. Irakurrle Ixtoan bakarrik:

—Au dek au!!

—Zertaz larritzen aiz?

—Berri makurra.

—Oi-ezeko zerbait gabe eguneroko izparringiak ezin saldurik ibiltzen zaizkiguk.

—Erosi genduenean, azkeneko alea zuela esan ziguk. Beste egunetan iluntzean ere lau edo bost ieki izaten dituela saldu gabe.

—Zer makurr eta zer makurr-oste. Nekearen-nekeak eta ilengo gau oietako lo-ezak begiak gorri-gorritu dizkik. Zer irakurtzen deken ere bai al dakit?

—España'n, gudarozte-nagusietakoak ieiki dirala. Irun'en eta Beobi'n, baita beste atetxo guztiak ere itxi dizkigutela. Ikusitekoak ikusteko gatxeudak.

—Alkain onek etxekeekin aureskua ateratzen lanik ez dedala izango esango dikek. Adiñean ditudan anaiei deituko zitek, eta Solferino'ko itsu berriak geituko zaizkiguk. Seguru baño segurugo.

—Martikorena onek beste zerbaitez kezka gindezkela esango nitek. Ikasleok unerik estuenean aurrkittuko gaituk. Ikaste-txeak itxiko zizkigutek eta gure ariketa garrantzitsuak non irraitu?

—Ixtoan'ek ere ametsak egiten iakin, eta gure ikasketak Baiona'n iarrai genezazkela uste. Alako tokikoak gaituk eta iri ontan gotzai iauna'ri baimena eskatu, eta bere babesean arr gaitzala. Iaun aundi orrengana gerok ioango al gaituk? Ondoren Arek baimena emango ligukela-ta, geron gurasoei ere gero-na asmoak adirazi bearr. Nondik-nora gabiltzan ez zekitek.

—Beintzat, iñora gudu-mutiltzan ez gaitzatela eraman: zion, Aranburu'k.

—Aginte-zigorra maitetxo duten gudu-nagusi oriek «Así bai eta bukatu ez» egingo ditek. Mendean dituzten amaren seme-rik ederrenak, berenak al dizkitek?

Ixtoan'ek Baiona'n tokia aurrez aukeratua zuen, eta arratsalde erdian antxe genitun atean izketan:

—Etxeko nagusi! Gu emen zortzi gizaseme gazte auntza adarr eta guzti iateko gosez.

—Ongi etorri! Arratsaldekorik arrtu gabe zaituztet, antza! Aurrera eta maiean eseri zaitetze. Euskaldunak oi dutenez ogia, gazta eta ardoa arrtu. Apari oparoagoa geroxeago. Sukaldelariak lanean asi gabe ditugu.

—Eskarrikasko!

—Guztiok zurbil eta min-zuri bezela zaituztet. Zer gertatzen zaizue?

* * *

Egaztiek ekaitzaren ots-izua txit urrutitik nabaitzen, eta Baiona'ko ollarrak beldurrez genituen, agian. Irian kukurruku-ots bat ez entzuten eta Iñaki'ren amets ilunak geroz eta zakarrago. Bai gau luzea!! «Gure aurraren aurr ona, balio luke Baiona...» zetorkion gogora. Bañan, ango etxe apañetako aberaskizunak estalirik zeuden. Begiek pozteko añean nonbait zerbait aurkittu-

ko zebilela zirudian. Bañan, zilarr-pillak zertarako zituzkean? Asarrea eta lipizta zorrozteko, ala?

Noizpateko batean egunaren zantzoa agertu zitzaion, eta gotzai Iaunaren iauregi ederraren aurrean gelditu zitzaigun. Bertantxe eta larriaren-larriz gotzai-atean deika asiko al zan? Lotsik ez izatea iduritzen zitzaion. Txadon aundiko atea orduantxe zabaldu zituzten, eta barrura sartu zan. Belauniko eta buruan irudipenak marmarrean: bañan ezpañetara ezer ezin iritxi: ziyatu egiten zitzaizkion. Ua lana. Bizitzak olako une garratzak izan zezazkenik ere, len beintzat ez zitzaion iduritzen. Eskean ere aztu zitzaiola esan zezakean, iya.

Geroxeago, ordea, otoitza bero irteten zitzaion: izan ere, uaxe zan ezbearraren-ezbearra. Guk euskaldunok, zertan sarrrurik ez izan, eta indarrean surtara eramango gaituztela. Izerdi otzez soñña dardarka asi zitzaion, eta norbaitek sorbaldan ikuttu zuen. Eta Iñaki'k:

—Egun on!, Azkarraga iauna! Emengo aldi, ala?

—Eta ik emen zer egiten dek?

—Iri ontan nor naizen dakitenak ba-ditut, eta aietakoren bat aurkitzea nai.

—Onera etorriko al zaizkik? Zer eskatu bearr diek?

—Emengo Gotzai iauna ikustera eraman nazaten nai nuke.

—Orren buruaundi itzanik ez nian uste. Ez zeukak Gotzai iaunak, irekin berriketan aritzea beste zer-egiñik. Zer uste dek?

—Don Emeterio: ez al dakizu ezer?

—Zerk izutzen au?

—Emengo izparringiek diotenez, beste aieka ortan guduza-lek piztu egin dirala. Ez dakigu zer naiko duten.

—Lendik zerbaiten usmoa ba-nian. Atzoko izparringirik ez diat ikusi. Bestalde onera etorri ba'naiz, emengo euskaldunak zer dioten iakiteko asmoz nabillek. Ik esan dittuken oriek nas-pila sorrteko zebiltzala ba-nekiken. Guretzat egun gogaikarriak

zetozek. Noskiago. Zuek ikasleok ez zekiak larri izango ote-zeratenentz.

—Orain emen ez naiz bakarrik. Amarr apaiz gai gazte bildu ditut. Eta lotan ere asma nitzazken bidetxiurretan aurrera beti... Atzo berria iakin gendunean, erabaki auxe arrtu guk: Baiona'ko Gotzai iaunari babesean arr gaitzala eskatzea.

—Goiz ontan orrtara al etorren?

—Zuzen-zuzenean.

—Izenak ikaizkidak eta eskea Gotzai Lunari neronek egingo zioat.

—Emengoen pantzera izkuntza ez galtzeko añean ba-dakik, ikaslagunak ere euskaldunak izango ditugu. Beldurrez ibilienik ez degu izango.

—Dana dala. Oraindik garai diagu. Zeron gurasoengana zoazte eta oien baitzik gabe ikasketen iarraian ezin asiko zerate.

—Don Emeterio; Zu guretzat!! Gure aldekorik emen beste ñor ez al digu ikusi?

—Batzuk bai. Oriek ere zerbaiten usaia izan ditek, eta emen zebiltzak aterpea billa bearr dutela. Zer gertatu ere, aurrez esnatzea ez dutela txarra izango.

—Beraz... elkarren berri iakingo degula?

—Al dedana biotz-biotzez eta pozik auundinaz egingo dizuet.

* * *

Arin bezin arin Ixtoan arazoan buruz aurrera sarritu zitzaigun. Lapurdi aldera ioan nai zutenak erruz... eta, alakoxe beldurrez ere bai.

Aitak Ixtoan'i esaten:

—Seme! Aurreratxo sarritu ote-aizen iruditzen zaidak.

—Aita! Ez al dezu ikusten? Ainbeste errukarri!! Il-agiñetik ozta-ozta iesi...

—Alaxen dek. Bañan, ire buruari ere so-egin bearr diok.

—Baiona'ko iaun batek, parentzetarr agiria eskuratu dit. Alegia, orain bi semetzakoa egin dezaket: parentzetarrena bai eta españatarrena orobat. Orrela, emengo txapelokerrei *angoa* naizela erakutsi dezaieket: Lapurdi eta iparreki euskalerrri osoan, iaioletzez dedan agiria erakutsiko: zure seme iatorra naizela.

—Beraz, beti gezurretan ibili bearrean aut. Orrek ez zidak poz aundirik ematen.

—Orr ez dago gezurrik. Askotan onerako izango zaidala iduritzen zait.

Eta, gezurretan abillela ikasten ditekenean, zer?

—Ango agiria darabildanean, emengoa lurrpean izkutatuko det. Emengoa nerekin dedanean, angoa garia gordetzeko degun lapikoan sarrituko.

—Goi-Goiko Aita Gurena, irekin dedin opa-diat.

Ondoren, berriz, aldioro bidetxiurr berrietatik ibiltzen zan: aruntzakoan estu-estutik ioaten zanean, onuntzarakoan agiri zabalagotik itzuli. Beti ere belarriak erbi zarrak baño erneago. Ortarako kurpil biko tartarra erabiltzeko orriak ere eskuratu zituen: alegia motozikleta erosi zuela. Beraz, aukera zuenean eta utsik ibili bearr zuenean kurpil biko ortan Endaia'ra: irte-terakoan zaintzalliei agurr beroak eta esakera tximenak eta naiz ikusten zitunei txokorrek ere ba-zemazkien. Oso izkutuan! Endaia'n sarrtzerakoan, geienetan euskaldun txandarmeak aurrkitzen zituen, eta aiek ondo zekiten izkuntza mintzatuz, kerr-beldurrik ez.

Bein neskatz euskal-zale aundiak auxe esan zion:

—Zure emazte-gai ba'nintza bezela tartarren Loitzun'era eraman bearr nauzu. Etxeko guztiak oraintxe zortzi egun aruntza ärixiak ditugu, eta ni bakarrik emen beti Ravel Maurice'n Bolero-dantza ezin ikasiz.

—Bañan, ez nauzu salatu bearr. Apaiz-gai naiz eta nagusiek äakiten ba'didate lan txarrak etorriko zaizkit.

—Apaiz-gai zerala, urkoa maitezatea ez dezula beraz, aizu?

—Ez det ori esan nai. Baizik alperrikako zabalkunderik ez dezula egin bearr.

—Ulertzen dizut, eta beste baterako ere eskuak garbi gelditzen zaizkizu, eta bularr-barrua lasai.

* * *

Naparrak beti aurrera egiten zuten, eta Irun ere arрту zuten. Gudumutilzan zebiltzanak Ixtoan nor zan ez iakin, eta agiriak ikusten zizkiotenean ezer ez esaten. Eta txandarmeak eskupekoak oldez arrtzen ba'zizkioten, gose aundiko naparrak oraindik are nai. Nolabait eskuetarutzen zitzaizkien txanponak, aientzat zerbait erosteko aña ere ez zituen izaten.

Ibili orietan Ixtoan'ek gizona zer dan ederrkitxo ikasi zigan. Alegia gizona beti bizi-maitea degula. Bai orixe! Bizinari eustea-gatik zer ez-ote degu egingo? Larri-larri danean iaunik ospetsuena ere ezti-ezti iartzen zaigu. Nolabait beintzat etsaiei ies-egin eta goseak izango ba'da ere bizi izaten iarraitu.

Ixtoan'ez lagundurik Lapurdiratuak zenbait ote-ziran? Gure apaizgaiak ber-berak ere ez zekian.

Geroenean, etxian sarrtzeko garaia etorri zitzaion eta tartarlari alaiapaizgaitegian ikasi eta ikasi. Eskupekoak arrtzen oitu ziran aiek mutilik ez ikustean arriturik genituen: eta, egun batez aren iaioletxera galdezko bikoa agertu:

—Semea non dezute?

—Irten-bearr estua izan digu.

—Nora, ordea?

—Apaiz-gai degunez, beti ezin atzera eta aurrea ibili. Sarritan ziba ote-degun iduritzen zaigu.

—Apaizetarako zebilenik batetxo ez genekian.

Urteartako Eguerriz ere atzera eta aurrea eten-gabe ibili zitzaigun. Noski beiñolako Ixtoan'en adiskideak pozik ziran.

Gero zer izango zan adiraztearren bezela, iristen zan toki guztietan alaitasun eta ongiak zabaltzen zizkigun. Ikastegun bitarteko oporrak, al zuen guztian, aruntza-onuntzetan ematen zituen: adiskideak geituz: egoaldetik ies-egindako asko ikertuz eta beroien berriak guraso zarrei eskeiñiz. Zer esanik ez, eta bere astotxo tartar ezin utzi. Bai lagun zintzoa egokittu zitzaio-la. Txandarme eta mugazain guztiak esaten zioten:

—Gizona! Gizona! Beti, erosi-berri-berri batean zabiltzala esango genizuke.

Ez, ba!! Ikastegunetan atsedenaldi izaten dit. Gañera koipez eta guriñez ere iurtzi oi det. Maiterik kuttunenari baño laztan geiago egiten dizkiot.

—Ortan, esku ona adirazten diguzu.

Urteen ioanean eta garai egokian apaizgora ere arrtu zuten. Gorago esandako amarr aietatik, Ixtoan'ekin lau lagun opamaira iritxi ziran. Eta Ixtoan'en umetako adiskide aundi Egino'ri ots-egin: azkoitiarr Gotzai iaun apalaren poza bai aundia izan zala. Egun zoragarriaren oroiz, Egino iaunak bere morroixoa elkarrekin bizi zitezen eraman zuan. Alegia, beste iñongo gotzaitegira ez zala ioango. Ala ere, iaotetxera txango luzeak egiten zituen. Lapurdi'n gipuzkoarr asko babesean bizi zirala eta aiek beti zerbaiten laguntza nai zutela. Lanak eta ezintxoak ere sorrtu zitazkion: bearrak beti geiago eta txanponak non-baitetik atera nai.

Ontan Baiona'n gurpilbiko tartar saltzalle batengana urbildu zan: obeto esan: saltzalleak Istoan'en buru argia eta lanerako era txukunak uxtiatu nai.

—Bañan, Iturbe iauna! Nere lanetik atekin aundirik ez dezu aterako.

—Ori, geroak esango ziguk.

—Zuretzat etorrkizuna beti urre...

—Len ere parantzetar biztanle agiria neronek iritxi niken. Gogoratzen al aiz?

—Ederrkitxo etorri ez ba'zait, gero!!!

—Astotxo polittean etorri al aiz?

—Bai! Oraindik ere berri-berria dirudi. Nere ibilietan salazalle nituzken oriek ere alaxe esaten didate. Arrittuta dauzkat.

—Eskuzabala aiz-ta. Ire tartar ori, giltzapean estu, toki izkuan sarrru zak. Zenbakia eta baimenak ekarri onera.

—Zertarako dituzu?

—Berriketa gutxi eta isilik ibili.

—Euskaldunok ortantxe gaituzu mutil!!

—Egile ber-beraren tartarr berriari zenbakia eta beste egoki zaizkionak erantsiko zizkiogu eta Bilbo'ra eramango dek. Esango dikadan etxera. Ondoren andik zortzi egunera, ire iaiotetxetik barrena, zenbakia eta beste puskatxoak ekarri itzak eta beste tartar berri bati ezarriko zizkiogu. Berriz ere Bilbo'ra... Ire berri ba-zekitek eta eragozpenik ez dek izango.

—Neroni ere alaxe iduritzen zait.

* * *

Nork esango?

Ixtoan'ek bai buru argia, eta ala bearr ere.

Txandarme eta mugazainak aldatzen dituztela, eta Ixtoan'i asmaketa berriak ondu bearrko zituela iduritzen zitzaion.

Baiona'ko Iturbe'k asko irabazten, eta orrtaz kezka geiegi-rik ez zezala izan iardetsi zion.

Ezeren okerrrik gabe, ogei taka tartar Bilbo'ra sarrru zituen. Ontan, apaiz gaztearen alde ederra ontantxe genduan: ezergatik ez zitzaigula arrotzen. Bere aldarte onari ondo eusten zion eta bein ere ez galtzen.

Bein, beti bezela ba-zetorren okerrean ba'lebilen bezelaxe, apal-apal, eta txapelokerr batek Irun'go sarreran.

—Apaiz iauna! Asko ibiltzen zera. Agiriak atera zaizkida-zu... Eta sudurr-azpiko ile beltza bai beldurragarri erakusten zuela... Ondo dauzkazu. Bai bakarrik ibiltzekoa dezu eta alaxe zabiltza, lendik, ere. Ezer ordaindu bearrik ez dezu.

—Eskerrak, beti nere Gotzon zaindariaekin nabilenari.

—Zer? Zer esan didazu?

—Nere Gotzon Zaindaria beti nerekin izaten dedala.

—Baimena batentzat izan, eta bi ibiltzen zeratela? Zigorra eroriko zaizu. Ona txartel au, eta ortxe dezu izuna non ordaindua berr dezun. Bi zabiltzatenaren aitorra zerorrek egin didazu...

ETXEBERRIA'TARR P. S.J.

Ilo-Ilo 1983.III.16

ADABAKIAK